

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI

Cota

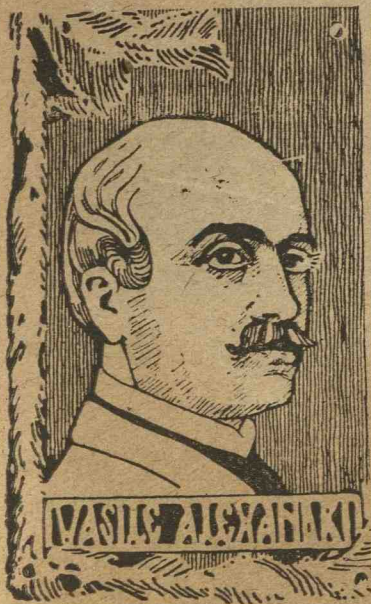
~~04/19913~~

Inventar

1325

BIBLIOTECA ȘCOALEI SECUNDARE

No. 2

V. ALEXANDRI

TREI CONVORBIRI

CU

NAPOLEON III

PUBLIICAȚIUNE INTOCMITĂ
DE
D. MUNTEANU-RĂMNIC, Profesor

EDIȚIA III
INCHINATĂ „COLABORAȚIEI LATINE”

Biblioteca Centrală Universitară
"Carol I" - București

34577

Cota.....

RC 57/2017

Biblioteca Centrală Universitară

~~București~~

Cota

~~04/15913 Fds~~

Inventar

S. 1385

B. C. U. "Carol I" - Bucuresti

S1385

BN 702240

IN LOC DE PREFAȚĂ

„Trei convorbiri cu Napoleon III“ este un extras din „Istoria misiunilor mele politice“, din care a publicat o parte V. Alexandri, acum vreo patruzeci de ani, în «Convorbiri Literare». Pentru o mai bună înțelegere, ca și pentru frumusețea lor, am adaus și convorbirile cu Victor Emmanuel II, regele Sardiniei, și cu marele său ministru, Conte Cavour. Materialul e astfel ales, rânduit și publicat, încât să aibă o anumită unitate și să nu se simtă nevoie de multe note în josul paginilor.

Aceste amintiri și însemnări ale marelui poet și patriot, sunt pagini calde și înălțătoare pentru oricine — și mai cu seamă pentru tinerimea noastră școlărească. În ele găsim cele mai mișcătoare dovezi de patriotismul lui Vasile Alexandri. Fiind privtoare la marea epocă a Unirii și-a domniei lui Cuza-Vodă, aceste însemnări pot servi și ca lectură istorică la cursul de istorie națională.

După cum se vede, această broșură e al 2lea număr din «Biblioteca Școlii Secundare» care având în vedere însemnătatea educativă a citirii elevilor în afară de școală, urmărește scopul de a edita numai lucrări sănătoase, atrăgătoare, ieftine, care să formeze gustul și deprinderea de citire sănătoasă și să îndemne la muncă personală.

No. 1 din această bibliotecă este „**Spre Centrul Pământului**“, roman științific-educativ, prelucrat din franțuzește de subsemnatul. E o popularizare științifică, în formă ușoară și literară, cu dialoguri vii, cu descrieri interesante, cu acțiune atrăgătoare, după marele scriitor francez Jules Verne. A fost premiată și aprobată, pentru bibliotecile școlare și populare, de Ministerul Instrucțiunii din Franța.

No. 3 este „**Ovidiu Șicană**“, o reușită localizare românească după simpla și vechea capodoperă a literaturii franceze, cunoscută sub numele de «*Farce de Pathelin*» Lucrarea e datorită cunoscutului scriitor I. A. Basarabescu.

No. 4 este „**Doamna Rosetti**“, traducere de subsemnatul din cea mai interesantă parte a lucrării lui Jules Michelet „*Légendes Démocratiques du Nord*“. Pentru noi are un interes deosebit, deoarece, odată cu fapta frumoasă a unei nobile femei, ni se înfățișează o parte din luptele și suferințele marilor noștri înaintași din 1848 și 1859. E și cea mai bună dovadă de felul cum ne cunoșteau străinii, mulțumită străduințelor marelui generații din acele vremuri. E izvorită și din dragostea lui Michellet de-a lupta pentru noi, naționalism, dreptate și democrație.

No. 5 «**Drapelul**», este o traducere după cunoscuta lucrare cu acelaș titlu a vestitului scriitor francez Jules Claretie. E o mișcătoare povestire care se desfășură în chip măiestrit, odată cu înfățișarea artistică a două suflete de eroi — doi bătrâni căpitani — și-a

unei părți din viața lor, care poate sluji ori când drept pildă de camaraderie, și amicitie, onoare și vitejie, de îndeplinirea datoriei și sfințenia drapelului, de spirit de jertfă și dragoste de patrie. Traducerea e făcută de D-l Zaharia Bărbulescu, care a dovedit cu acest prilej că are simțul formei, pricepere și gust.

No. 6 este „Inventatori și intemeietori de industrii” o prelucrare a subsemnatului din l. franceză după cartea lui Smiles, intitulată „Self-Help” (ajută-te însuși!). Sunt 5 biografii de oameni de bine, muncă, jertfă și statornicie. (Pallissy, Watt, Boettgher, Jacquard și Vaucanson).

No. 7 este: „Pentru Basarabia” o culegere de texte privitoare la „țara” trecutul, literatura și starea de atunci a fraților basarabeni, alcătuită de subsemnatul, cu prilejul tristei aniversări de o sută de ani a răpirii Basarabiei, la 16 Maiu 1912. E o crestomație, o comemorație, un prinos și un mijloc de-a informa cu privire la frumoasa țară românească dintre Prut și Nistru (mai ales atunci, în 1912!).

Pentru orice lămuriri și informațiuni privitoare la această bibliotecă, este rugat oricine a se adresa subsemnatului.

D. Munteanu-Râmnic

Profesor la Liceul din Ploiești.

V. ALEXANDRI: Trei convorbiri cu Napoleon III

1. Introducere.

... Voturile unanime ale Adunărilor din Iași și București, înălțând pe tronurile Moldovei și Munteniei pe Colonelul Alexandru Cuza, noul domn găsi de cuviință a trimite guvernelor europene acea declarațiune, demnă de aducere aminte, prin care zicea că: „deși pe tronurile Principatelor-Unite, e gata a depune ambele coroane pe fruntea unui principe străin, dacă marile puteri ar voi să realizeze dorințele poporului român, exprimate în Divanurile Ad-hoc din anul 1857“.

Șapte exemplare din această declarațiune fură subscribe de domnitor și trimise marilor putei. Măria Sa îmi făcu onoarea de a mă enumăra între persoanele însărcinate de-a le duce la destinație, pentru care îmi și adresă oficial următoarea scrisoare:

Domnule Ministru,

„Trebuița cerând ca să trimitem o persoană „de încredere, spre a trimite diverse depeși importante înaltelor curți ale Franței, Mării Britanii și Sardiniei 1), am găsit de cuviință a-ți

1) Pe atunci Italia era micul regat al Sardiniei.

„încredința o asemenea misiune delicată! Fă-
„cându-ți dar cunoscut această hotărîre a Noas-
„tă, te rog să te pregătești a pleca îndată,
„după ce vei primi instrucțiunile Noastre. D-zeu
să te ție în a sa sfântă pază!

Alexandru Ioan

Instrucțiunile ce-mi dete Domnitorul se cu-
prindeau în aceste singure cuvinte ce-mi zise
în momentul pornirii mele :

„Du-te și fă cum te vor povățui inima și con-
știința !“

Astfel dar, pe la începutul lui Fevrua ie 1859,
am plecat în misiune politică la Paris, la Lon-
dra și la Turin ¹⁾.

Misiunea era importantă, răspunderea era
mare. Eu, un biet țaran dela Dună e, aveam să
mă găsesc în contact cu capacitățile cele mai
recunoscute din Europa, cu oamenii cei mai
însemnați ! Nu dar fără grije mă întrebam de
voiu putea să mă ridic și să mă țiu la înălți-
mea însărcinării mele. Însă găseam o îmbărbă-
tare în tainica și deplina convingere ce aveam
de mult, că D-zeu ține cu Români.

2. Intâia convorbire.

Îndată după sosirea mea în capitala Franței,
în Februarie 1859, cerui audiență dela d. mi-
nistru al afacerilor străine, Conte Walewski.

1) Turin, oraș din Nordul Italiei, era capitala regatului
Sardiniei sau Piemontului (Italiei) înainte de 1861, când
orașul Florența a devenit capitala regatului italian.

Excelența Sa mă primi cu multă amabilitate.

Dar când să plec, îi zisei sculându-mă de pe scaun :

— Domnule Conte, dați-mi voie a vă adresa o întrebare : putem noi, Români, a avea sperare în sprijinul Excelenței Voastre, pentru actul alegerii săvârșit în Principate ? ²⁾.

— Aceasta, răspunse Contele zâmbind, atârnă dela împăratul.

— Prea bine ; putea-voiu dar să am onorul de-a vedea pe Maiestatea Sa ?

— Aveți vre-o scrisoare pentru Ea ?

— Am și o scrisoare din partea Domnitorului Cuza și însărcinare de-a prezenta, verbal, omagiile sale respectuoase.

— E greu de-a fi prezentat împăratului, zilele acestea, căci Maiestatea Sa e foarte ocupată și nu cred să fii primit înainte de 15 zile.

— Voiu aștepta până când Maiestatea Sa va putea dispune de câteva minute în favoarea mea ; tot ce vă rog însă, Domnule Ministru, este să aveți bunătatea de-a spune împăratului, că sunt venit înadins cu o misiune pentru Maiestatea Sa.

— Bucuros. Chiar astăzi îl voi informa despre sosirea D-voastră. La revedere, Domnul meu.

Leșind din cabinetul ministrului, mă simții cuprins de-o tainică grije. Ministrul se arătase în adevăr foarte amabil, însă nu mai puțin diplomat cu mine, căci se ferise de-a se lega prin vre-o

2) Alegerea lui Cuza-Vodă ca Domn al ambelor principate trebuia să fie întărită de marile puteri europene.

promisiune cât de mică. *Totul atârnă dela împăratul!* îmi zisese el drept concluzie...

— Fie! Mai bine să ai aface cu D-zeu decât cu sfinții, spune Românul în înțelepciunea sa; însă când oare voiu putea da ochi cu geniul încoronat, care șine soarta noastră în mâinile sale ?...

Mă dusei să fac o plimbare în Pădurea Buloniei, pentru ca să-mi alin neastâmpărul și mă întorsei la otel pela cinci ore.

Portarul îmi dete un plic în care găsii următorul bilet:

„Majestatea Sa Impăratul va primi în audiență „particulară pe D-l Alexandri, mâine la unsprezece ore.

Ducele de Bassano. 1)

.....
La ora indicată mă prezentai la poarta pavilionului din mijloc al Palatului Tuileriilor 2). Acolo se aflau câțiva *Cent-Gardes* în uniformă lor strălucitoare, precum și mai mulți ușieri, cari purtau lanțuri de argint pe deasupra fracurilor negre. Unul din aceștia, auzind că aveam audiență la împăratul, mă introduse îndată în salonul aghiotanților. Aici mă întâmpină un șambelan, care citind cartea mea de vizită, mă invită să intru în alt salon cu ferestre mari, deschise în grădina Tuileriilor.

Deabia mă așezasem pe o canapea îmbrăcată cu covor de Gobelini și auzii sunând într'o ca-

1) Un mare funcționar al palatului.

2) Așa se numia palatul împăratului „Palais des Tuilleries“.

meră alăturată un timbru argintiu; șambelanul deschise îndată ușa mare de lemn de mahon și în curând veni să mă cheme în numele împăratului. Inima începu să-mi bată cu putere.

Trecui prin două saloane mici și mă găsii în prezența lui Napoleon III.

Maiestatea Sa făcu doi pași spre mine, în vreme ce mă închinam și zise cu bunățate :

— Domnule Alexandri, am aflat cu mulțumire de sosirea D-tale în Paris. Cred că-mi aduci vești bune din Principate.

Glasul plin de blândețe, zâmbetul încurajator, căutătura binevoitoare, alinară pe loc neastâmpărul inimii mele. Ca prin un efect magic, ideile mele luară un sbor mai liber și mai înalt, și cauza patriei mele, încredințată mie, se prezintă atunci ochilor mei în toată mărirea sa.

Împăratul luă din mâinile mele scrisoarea autografă ¹⁾. a Prințului Cuza, se puse pe un jilț de marochin, aproape de birou, și îmi făcu semn să șed pe scaun alătura.

În vreme ce Maiestatea Sa citea scrisoarea domnească, eu examinam cu o curiozitate nesățioasă trăsăturile acestei figuri mărețe, care răspândește o lumină atât de glorioasă în istoria secolului nostru. Napoleon e de stat mijlociu; părul său începe a cărunți; chipul nu seamănă cu al unchiului său, Napoleon I ²⁾, însă

1) Scrisă chiar de mâna Domnitorului.

2) Napoleon III a fost fiul lui Ludovic, fratele lui Napoleon I-ii și fost rege al Olandei, și al Hortansei de Beauharnais, fiica Împărătesei Iozefina, prima soție a lui Napoleon I-ii.

are un caracter de energie, însoțită de o blândețe fermecătoare. Fruntea e nobilă; ochii albaștri au o expresie adâncă și visătoare; graiul e simpatic, convingător și indulcit prin efectul unei zâmbiri amicale, care atrage inimile.

Cabinetul împăratului e simplu mobilat; pereții sunt acoperiți cu hărți geografice și cu portrete de familie. Intre terestre, pe o consolă de marmoră, este bustul lui Napoleon I, iar pe cămin bustul Reginei Hortansa, mama împăratului.

Șfârșind citirea scrisoarei domnești, împăratul se întoarce spre mine cu un aier de satisfacțiune și zise :

— Simt o mare simpatie pentru națiunea română și pentru Domnul Cuza, și văd cu mulțumire că nu m'am înșelat, când am judecat cauza Principatelor demnă de sprijinul Franței. Actul patriotic ce ați săvârșit de curând prin înălțarea unui singur om pe ambele tronuri ale Moldovei și Munteniei, tactul politic ce ați probat săvârșindu-l, îmi dau încrederea că meritați viitorul la care aspirați. Nu-mi rămâne decât a vă felicita și a vă asigura, că ajutorul Franței, că simpatiile mele, nu vor lipsi pe calea înțeleaptă ce ați apucat.

La aceste cuvinte atât de măgulitoare, mă simții pătruns de o adâncă uimire și răspunsei :

— Sire ! Cuvintele binevoitoare ale Maiestății Voastre sunt de natură a însufla mândrie sufletelor românești ! Nu zic a mări recunoștința lor, că Românii au un cult entuziast pentru numele Maiestății Voastre. În țara mea, dela mic până

la mare, toți binecuvintează pe împăratul Franței, ca pe geniul mântuitor al României; și chiar în ceasul când s'a săvârșit actul alegerii Domnului, o presimțire puternică îndemna pe reprezentanții națiunii a îndeplini cu toată încrederea acel act, ca unul ce le părea și conform dorinței Maiestății Voastre și avantajos intereselor românești. ¹⁾.

Împăratul zâmbi cu multă bunătate la acest răspuns, aprinse o țigare și replică :

— Cunosc sentimentele Românilor pentru națiunea franceză, căci afară de chestia politică ce a contribuit a desvolta acele sentimente, există și o legătură de familie între ambele națiuni. Sunteți de viță latină, și mulți dintre D-voastră, chiar Prințul Cuza, mi se pare, v'ați făcut studiile în Paris ?

— Adevărat, Sire; conformitatea de caracter, de gusturi și de idei cu Francezii, ne îndeamnă a veni cu preferință în sânul Franței, pentru ca să primim lumina civilizației.

Prințul Cuza a fost unul din cei dintâi tineri români cari au studiat în universitățile Parisului.

— Ce vârstă are Prințul ?

— Patruzeci de ani, Sire.

— Până nu a fi ales Domn, era Colonel ?

— Da, Sire, ! Și acum, că a ajuns la cea mai înaltă poziție în țara sa, ambiția sa este de-a fi în Orient cel dintâi locotenent al Maiestății Voastre.

¹ A se vedea lucrarea d-lui I. S. Floru „*Împăratul Protector*” în „*Biblioteca Românească Socec*”.

Împăratul zâmbi iarăși, desmerdându-și vârful mustăților și mă întrebă :

— Care este starea actuală a Principatelor în privința administrației, a finanțelor și a puterii armate ?

— Sire ! Principatele se află într'o deplină dezorganizare ad nivistativă în urma deosebitelor guverne provizorii, ce s'au succedat în timp de doi ani ; finanțele sunt reduse la zero și armata regulată, compusă din 10.000 de oameni, este rău organizată, căci ea se resimte de regimul vechiu, și rău armată, căci nu are decât puști și săbii vechi aduse din Rusia.

— Cum ? N'aveți turnătorii de tunuri, fabrici de capsule și de praf ?

— N'avem nimic, Sire ; ne găsim săraci de toate și de arme bune, și de ofițeri cu experiență. Singura noastră speranță se reazimă pe generozitatea Maiestății Voastre. Am dori să aducem din Franța ofițeri instructori pentru toate ramurile artei militare și să introducem în oastea română administrația, disciplina și mai cu seamă acel spirit militar, care face din armata franceză, o armată de eroi.

— Prea bine, zise împăratul ; aprob dorința Românilor și le dăruiesc 10.000 de puști cu capsule ¹⁾ Tot deodată le promit a trimite ofițeri instructori de toată arma, precum și oameni speciali pentru înființarea fonderiilor și fabricelor trebuitoare oastei.

1) Nota lui Alexandri. „Acele 10.000 de puști se găsesc în Arsenalul Armatei“.

Mărturisesc, că auzind această făgăduință neașteptată, nu găsii cuvinte, ca să exprim în deplin simțirea recunoștinței mele. Uimit, mă închinai în tăcere.

— Aveți ceva artilerie ? mă întrebă iar Maiestatea Sa.

— Am avut, Sire, vreo câteva tunuri, până a nu se aprinde războiul Crimei¹⁾; însă când s'au retras Rușii din Principate, ei au ridicat mica noastră artilerie cu a lor. Pe urmă Austriecii, ocupând Principatele, au găsit prilej a vinde guvernelor de atunci câteva tunuri vechi, precum și o sumă de săbii depe timpul Mariei Tereziei²⁾.

Napoleon începu a râde și adăugă :

— V'aș da și două baterii de artilerie, dacă ar fi înlesnire de a le transporta în Principate.

— Sire, răspunsei, guvernul Maiestății Voastre nu va avea nici o supărare întru aceasta; eu însumi mă însărcinez cu transportul armelor.

— Prea bine, ocupă-te deocamdată cu expediția acelor 10.000 de puști și a munițiilor lor; eu voi da instrucțiunile necesare ministrului meu de războiu. Cât pentru artilerie vom vedea mai pe urmă.

Impăratul luă condeiul și făcu un semn pe o coală de hârtie; apoi urmă cu întrebările sale :

— Mi-ai spus că finanțele D-voastră sunt în proastă stare. N'ați gândit a face un împrumut în străinătate ?

1) 1853—1855.

2) 1740—1780. Impărăteasă a Germaniei (Austriei).

— Sire, până a nu pleca din țară, ministerul elaborase un proiect de împrumut de 6.000.000 de franci, cu gând de a-l supune Camerilor; și Prințul Cuza m'a însărsinat a cerceta, dacă un asemenea împrumut s'ar putea efectua aci.

— 6.000.000 numai? Nu cred că poate ajunge o asemenea sumă la nevoile națiunii, care voiește a renaște și a se organiza. Care sunt g ranțiile ce ați înfățișa pentru asigurarea împrumutului?

— Avem, Sire, mai multe venituri ale statului, precum vămile, ocnele, exportajia grânelor etc., care sunt în stare a garanta un împrumut mult mai important.

— De este așa, hotărâți-vă a contracta un împrumut de 12 milioane de franci, și încât privește înlesnirea efectuării sale, voi u vorbi eu însumi cu unul din cei mai mari bancheri din Paris, cu Pereire; însă nu uita a scrie îndată Prințului Cuza, ca să-ți trimeată o împuternicire legalizată, pentru a putea începe asemenea negocieri, precum și titlurile garanției împrumutului.

— Sire, răspunsei închinându-mă, voi u urma întocmai povățuirile Maiestății Voastre.

Napoleon mai făcu un semn pe coala de hârtie, aprinse o a doua țigară și zise:

— Mi-ai spus că armata română se ține numai la 10.000 de oameni. Pentru ce acest mic număr de soldați într'o populație de 4 milioane?

— Pentrucă până acum am fost strâns legați în fașele Regulamentului Organic; cu toate acestea însă, noi am găsit chipul de a mări puterea noastră armată prin înființarea de deosebite corpuri neregulate, precum dorobanți,

plăieși, grăniceri, al căror număr se suie la 15.000; încât socotind unii cu alții avem 25.000 de oameni purtători de arme.

— Bun soldat e Românul? întrebă împăratul.

— Pecât îmi este iertat a judeca asemenea chestiuni, în neștiința mea de artă militară, eu consider, Sire, soldatul român ca pe uuul din cei mai buni din Europa, căci este disciplinat prin însăși natura sa, deprins cu toate greutățile vieții, cu foamea, cu osteneala, cu căldura, cu gerul, și are aplecare la soldăție. În vremea când Rușii au organizat cel dintâi batalion românesc, ei se minunară astfel de înlensnirea tinerilor recruți de a deprinde mânia armelor în cât ei îi numiau „frantuski“, adică Francezi. Ceeace le lipsește ostașilor români este o organizație înțeleaptă, o instrucție militară, care să deștepte în sufletul lor acel simț de demnitate personală, acel amor fanatic al steagului, carele insuflă inimile militarilor francezi și îi îndeamnă a face minuni de vitejie.

Impăratul mă ascultă cu luare aminte. Mă oprii din sborul entuziasmului ce mă apucase în privirea soldaților români și a armiei franceze, căci așa fi putut vorbi o oră întreagă asupra acestui subiect.

— Văd cu plăcere, observă Maiestatea Sa, că ai o sinceră admirare pentru armia mea.

— Sire, admirarea mea pentru dânsa este așa de adâncă, că în ochii mei armata este partea cea mai nobilă a nației, adevărata cavalerie a secolului nostru, căci religia sa este întemeiată pe cele mai sublime simțiri: onor, bărbăție, glorie și abnegare.

- S. 1385 -

BIBLIOTECA
CENTRALĂ UNIVERSITĂȚII

BIBLIOTECA
CENTRALĂ
UNIVERSITĂȚII "CAROL I"
BUCUREȘTI

Napoleon făcu un semn de aprobare și sculându-se de lângă birou, mă invită a mă apropia de-o mare hartă geografică, întinsă pe peretele din fața ferestrelor.

— Vino, îmi zise Maiestatea Sa, de-mi arată pozițiunea provinciilor ocupate de Români.

Atunci vreme de un pătrar de oră, făcui un curs întreg de geografie românească, arătând cu degetul mai întâiu Principatele Unite, apoi Banatul, Transilvania, Bucovina și Basarabia, ce le înconjoară, apoi satele românești răspândite pe malul drept al Dunării, vorbind de omogeneitatea poporului ce locuiește aceste părți ale Orientului, de rodirea pământului, de desimea pădurilor, de bogăția minelor, de tăria Carpaților ca punct strategic, de mulțimea râurilor, etc.... și sfârșii zicând cu entuziasm :

— Vedeți, Sire, cât de întinsă e adevărata Românie și ce regat important ar face cu ale sale 9 milioane de Români, dacă providența ar realiza visul și aspirațiunile lor. Pus de o mână puternică, în cumpăna politicei moderne, el ar hotărî pentru totdeauna soluția atât de grea a chestiunii Orientului.

Impăratul ținî ochii săi pătrunzători asupra mea; apoi schimbând șirul convorbirii, mă întrebă dacă o să plec în curând la Londra?

— Cât de curând, Sire, răspunsei; căci afară de misiunea în Anglittera, am însărcinarea să merg și la Turin.

— Te îndemn dar, zise Majestatea Sa, să nu întârziști nicidecum călătoria D-v. la Londra, căci acolo e adevăratul câmp al misiunii D-tale. Aci ai găsit calea ușoară, fiind politica mea

favorabilă chestiunilor Principatelor, însă la Londra vei găsi oarecare obiecțiuni în contra alegerii domnului, ce e considerată ca o călcare a Convenției ¹⁾ și poate chiar ca un act de premeditare în contra integrității Imperiului Otoman. Misiunea D-tale e delicată și grea, însă nu pierde curajul. Mergi, înainte de a pleca, și te sfătuiește cu Contele Walewski și când vei ajunge la Londra, du-te de vezi pe ambasadorul meu, Ducele de Malakoff, care îți va da bune povățuiri.

— Sire, răspunsei pătrunș de atâta bunătate, m'aștept la mari greutăți de înfruntat în Engli-tera și poate la o tristă neizbândă în negocierile mele, dar bunătatea ce mi-a arătat Maies-tatea Voastră îmi dă curajul de-a înfrunta orice lupie, orice împotriviri.

Napoleon îmi făcu onoru neașteptat de a-mi da mâna concediându-mă și replică :

— 'Cum te vei întoarce din Engli-tera, să vii la Tuilerii.

Mă închinai cu recunoștință. Impăratul adăugă :

— Scrie Prințului Cuza, că are toată simpatia mea și arată compatrioșilor D-tale deplina mea satisfacere petru actul politic ce au săvârșit cu patriotism, curaj și spirit.)

— Sire, răspunsei cu glas tremurător, dee-mi voie Maiestatea Voastră a depune la picioarele sale mulțumirile Românilor, pentru aceste cu-

1) Convenția din 1858, legiuirea pe care ne-au dat-o cele 7 puteri garante, un an înainte de Unire.

2) Adică alegerea aceleași persoane ca Domn în ambele principate.

vinte atât de încurajatoare și totdeodată a-i expune nedumerirea critică în care ei se găsesc.

Napoleon îmi făcu semn de a vorbi liber.

— Sire ! Suntem un popor tânăr, fără nici o ispită de viață politică ; dar cum am fost luminați de un instinct providențial, ca să facem un act ce a atras laudele Maiestății Voastre, am putea comite și greșeli. Fie generoasă Maiestatea Voastră și bine voiască a ne arăta calea ce trebuie să urmăm.

Noi, în ora de față, ne găsim în exaltarea izbânzii. Am făcut un pas mare, care ne mândrește și ne împinge a păși tot înainte. Trebuie oare să proclamăm *unirea definitivă a Principatelor* ?¹⁾ Cu un singur cuvânt, cu un semn, Maiestatea Voastră ne va conduce cât de departe sau ne va opri pe loc.

— *Nu*, răspunse împăratul, nu se cuvine acum deodată să faceți un al doilea pas, căci însăși Franța, de și vă este favorabilă, nu v'ar putea apăra în contra acuzării de călcare a Convenției. Este un act oficial, european, semnat de 7 puteri : el trebuie respectat. În alegerea Domnului, Românii au avut spiritul de-a profita de o scăpare din vedere ce este în Convenție, nefiind prevăzut cazul numirii²⁾ aceluiași Domn în ambele principate : însă prin proclamarea ne la timp a Unirii definitive ați răsturnat deodată

1) O va îndeplini Cuza-Vodă, ajutat de C. Negri, la 11 Dec. 1861.

2) Adică *alegerii*.

tot lucrul Congresului din Paris¹⁾ și atunci eu însumi nu aş mai putea să vă țin parte. Ceeace se cuvine acum să faceți este să așteptați în liniște viitoarele conferințe europene și să vă ocupați cu seriozitate de reorganizarea administrativă, financiară și militară a Principatelor.

Căutați a vă recomanda Europei prin înțelepciunea reformelor dinăuntru, precum v'ați recomandat prin patriotismul de care ați dat dovadă, și vă pregătiți, nu a pripri evenimentele, ci a vă folosi de cursul lor.

— Sire, întrebai, Maiestatea Voastră îmi permite de a scrie acestea Prințului Cuza?

— Negreșit și-i vei adău a că îl sfătuiesc să păstreze ordinea cea mai deplină în Principate!

Pe urmă, concediându-mă cu o zâmbire binevoitoare, îmi zise:

— La revedere, după întoarcerea D-tale din Anglittera.

Mă închinai respectuos și ieșii din cabinetul împărătesc, încântat, transportat de grațiozitatea cu care Maiestatea Sa mă tratase timp de o oră. Salonul de alături era plin de persoane cu cravate albe, care așteptau audiențe dela împăratul. Ne salutarăm cu toți, și în s'ârșit alergai la fratele meu²⁾ pentru ca să-l însărcinez cu transportarea armelor. În nimeni altul nu mă puteam încrede mai bine pentru o asemenea misiune delicată.

A doua zi vizitai pe Conte Walewski după or-

1) Atunci în 1856, după războiul Crimeei, când noi am scăpat de protectoratul rusesc și am trecut sub garanția celor 7 mari puteri europene și în deosebi sub a Franței.

2) Ioan Alexandri, mai târziu agent al țării la Paris.

dinul Impăratului. Excelența Sa mă povățui de a fi foarte restrâns la vorbă cu oamenii de stat ai Engliterei. Apoi mă asigură că Ducele de Malakoff va fi înștiințat prin tele raf de sosirea mea la Londra¹⁾.

Așa dar plecai din Paris seara la opt ore, după ce mai întâi am scris Prințului Cuza toate amănuntele audienței mele la Impăratul și după ce am stenografiat toate cuvintele ce-mi spusese, pentru ca să cunoască mai târziu Români, cât de generos și de iubitor a fost pentru noi Napoleon al III.

A doua convorbire.

La întoarcerea mea din Englitera, unde misiunea mea avu o reușită satisfăcătoare, cerui audiență și mă prezentai îndată la Palatul Tuileriilor, după ordinul ce primisem. Impăratul Napoleon se căsia în cabinetul său împreună cu Mareșalul Vaillant, ministru de războiu, și mă primi cu bună-tate sa obicinuită, mă onoră cu darea sa de mână și mă invită să iau un scaun; apoi adresându-se către batrânul mareșal, îi zise:

— Domnule Ministru, vei și că am dăruit zece mii de puști cu munițiile lor armatei române. Vei da ordinele necesare de a le ține gata, la dispoziția Domnului Alexandri care se însărcinează cu transportul lor. Totdeodată vei alege un număr de ofițeri instructori de toată

1) Cine vrea să citească și despre cele petrecute la Londra, să caute în „Convorbiri Literare“, anul XII.

arma, cu destinație pentru ei de a merge în Principate, îndată ce va veni cererea oficială dela guvernul Prințului Cuza.

Mareșalul întrebă, dacă nu ar fi necesar de a se trimite și un ofițer superior cu cunoștințe de înaltă strategie.

Apoi adresându-se deadreptul la mine, îmi zise :

— Aveți în țară oameni capabili de a purta comanda unei armate întregi și de a pune Principatele în stare de apărare la caz de nevoie ?

— Avem, răspunsei, puțini tineri cari au făcut studii militare, dar căroră le lipsește practica, experiența.

— Nu e destul, replică Mareșalul. Precât înțelej aveți elemente de buni șefi de batalioane cel mult, iar nu încă de ofițeri superiori, de generali.

— Pe cine socotiți, Domnule Ministru, să însărcinăm cu asemenea misiune ? întrebă Impăratul.

Mareșalul stătu pe gânduri, iar Impăratul îmi făcu întrebare, dacă cunoaștem vre-unul din ofițerii superiori, cari ar primi să meargă în Principate ? Numii pe *Generalul Rose*. unul din cei mai bravi și mai tineri militari, ajunși la un grad așa de înalt prin meritele lor.

— Rose ? replică Maiestatea Sa zâmbind, îmi trebuie mie, nu pot să vi-l dau.

— Rose ? adăugă Mareșalul, bravo ! Văd că știți a alege, însă Rose e necesar armatei franceze. Sire ! Mă voiu ocupa însumi a găsi un ofițer capabil pentru Principate și voiu raporta îndată Maiestății Voastre.

Mareșalul se sculă adunând într'un mare portofoliu mai multe hârtii de pe birou. Împăratul zise :

— Prea bine ! Domnul Alexandri se va adresa de acum deadreptul D-voastră, atât pentru arme cât și pentru ofițerii instructori.

— Sire îndrăznii atunci a zice : dee-mi voie Maiestatea Voastră a cere o nouă grație în favoarea organizării armatei noastre.

— Care ? întrebă Napoleon.

— Invoirea Maiestății Voastre de a se primi studenți români în școlile militare dela Saumur și de la Metz, precum și la Școala Politehnică și a Statului Major.

La această propunere can îndrăzneată, Mareșalul se întoarșe repede spre mine, voidnd negreșit să facă o observare, însă împăratul nu-i dete timp, căci îmi acordă cererea cu generozitate, zicând ministrului ca să ia notă de dânsa. Bătrânul mareșal se închină și ieși din cabinet : atunci Napoleon se apropie de cămin, își aprinse o țigară și mă întrebă, care au fost rezultatele misiunii mele la Londra ?

Mă grăbii a face pe scurt istoricul audienții mele la Lordul Malmesbury, ministrul Foring Oficiului ¹⁾ și a lăugai :

— Sire, am buna sperare că Englitera va fi de opinia Maiestăței Voastre în chestia Principatelor.

Napoleon mă ascultă cu atenție și curiozitate apoi binevoi a mă felicita de rezultatul fericit ce obținui și zise :

1) Ministerul de Externe.

— *Incât Franța și Englitera vor fi de acord, orice chestiune e sigură a triumfa.*

După aceste cuvinte memorabile, M. S. mă întrebă dacă în timpul cât m'am găsit la Londra, am observat vreun simptom de îngrijire cu privire la complicațiunile politice dintre Austria și Italia ?

— Mai toate persoanele ce am cunoscut în Englitera, răspunsei, mi-au părut preocupate de iminența unui războiu austro-italian. Mi s'a făcut pretutindeni întrebare, dacă în caz de vreun atac din partea Austriei, Franța va merge în ajutorul Piemontului ; însă m'am ferit, Sire, de a da vre-o părere personală în această chestiune importantă.

— Ai văzut pe Lordul Palmerston ?

— Nu sire, căci e a absent din Londra : însă am făcut vizită Lorzilor Claredon și Iohn Russel.

— Care e opinia lor asupra cauzei D-voastre ?

— I-am lăsat în cele mai bune dispoziții pentru noi.

Napoleon sună un timbru de argint. Șambelanul de serviciu intră și primi ordinul de a trimite să cheme la palat pe Contele Walewski. Pe urmă Maiestatea Sa, așezându-se la birou, mă întrebă dacă cunosc armata austriacă și alte multe)....

În sfârșit împăratul se informă despre rămășițele arheologice ale Românilor în țările noas-

2) Napoleon s'a războit cu Austriacii în 1859, pentru libertatea și unitatea Italiei, ca aliat al regelui Sardiniei (Piemontului).

tre, precum : monumente, medalii, inscripții, urme de lagăre, etc. și aducând convorbirea asupra limbii noastre, mă invită să scriu o frază românească pe o coală de hârtie, pentru că să poată judeca despre latinitatea ei.

— Iată, Sire, am zis, două versuri dintr'un cântec popular, păstrat în România de pe timpul unchiului Maiestății Voastre, — și am scris :

Bunăparte nu-i departe,

Vine să ne dea dreptate.,

Impăratul cunoștea acest cântec, căci la 1855 răposatul Ioan Voinescu, unul din exilații dela 1848¹⁾, luându-l dela mine, îl comunicase împreună cu traducerea lui, bibliotecarului împărătesei Eugenia²⁾ Maiestatea Sa părea a se interesa mult de acel glas depărtat din fundul Carpaților, care celebra legenda napoleoniană. Aceasta a 2-a audiență ținu o jumătate de oră, în care m'am convins, și mai mult de sentimentele, pot zice părintești, a'e împăratului pentru Români : apoi concediându-mă, M. Sa îmi zise cu multă bunătate :

—Știu că ai să pleci în curând la Turin. Observă, cât vei fi în Piemont, starea spiritelor, și când te vei întoarce la Paris, vino iarăși să-mi comunicii observațiunile D-tale.

Mă închinai respectuos, și întors la oțel, îmi făcui pregătirile de plecare în Italie.

2) Exilați după ce revoluțiunea din 1848, din București, a fost înfrântă de către Ruși și Turci.

2) Impărăteasa Eugenia a trăit să vază și sfârșitul glorios pentru Franța, cași pentru noi, al marelui război 1919.

4. Convorbirile cu Victor Emanuel II și Contele Cavour.

Și în adevăr, reușind atât în Londra cât și în Paris, mai presus de toate speranțele mele, grație bunătații și mărinimiei Impăratului Napoleon, veni rândul să'mi încerc norocul și la Turin.

Am sosit în capttala Sardiniei în faptul zilei și am tras la otelul Trompeta, unde mi se pregătise un frumos apartament și am fost acolo întâmpinat de Cavalerul Vegezzi Ruscalla, ce avusese bunătațe să vie înaintea mea la acea oră timpurie. Domnul Ruscalla este astăzi singurul literator din Italia, care să cunoască limba, literatura și aspirațiunile Românilor. El prin urmare a și întreprins nobila misiune de a le face cunoscute compatrioșilor săi. Cercetează toate gazetele, toate publicațiile moderne din Italia și ori în care vei găsi un articol politic sau filologic asupra principitelor noastre, fii încredințat că e de Ruscalla. Noi România îi suntem datori, fiindcă el e nu numai unul din cei mai fierbinți patrioși ai Italiei, dar și unul din cei mai devotați prieteni ai României.

După o lungă și interesantă convorbire asupra întâmplărilor din principate și din Piemont, mă lăsă să mă odihnesc, făgăduindu'mi, că va înștiința pe Contele Cavour de sosirea mea și'mi va anunța ora audienții ce mi se va acorda.

Pe la amiază d. Ruscalla mă înștiință că voi fi primit chiar în acea zi de D-l Ministru al Afacerilor Streine și dar mă îndreptai spre aripa palatului regal, în care se aflau toate ministerele.

Găsi pe Excelența Sa într'un mic cabinet, di-

naintea unui birou încărcat de hârtii, expediând ordine și telegrame în toate unghiurile Italiei. Cine nu cunoaște astăzi numele acestui om mare, acestui ministru, care prin talentele sale, a reușit a ridica regatul Sardiniei la nivelul statelor celor mari și a îndrepta aspirațiunile Italiei către un țel unic : neatârarea și unirea Italiei.

Contele Cavour e de stat mijlociu și în puterea vârstei. Fi ura lui, ro'undă, albă, puțin colorat pe obraz, se luminează de scânteierile ochilor săi albaștri, deși aceștia sunt ascunși din dosul unor ochelari de aur, și se înviorează prin farmecul zâmbirei sale fine și plăcute.

Mă primi cu o simplitate afectuoasă și mă puse lângă dânsul pe canapea, citi scrisoarea domnească ce-i adusesem și-apoi îmi zise :

— V'aș complimenta bucuros pentru patrioticul act al Unirii, dacă n'aș ști că complimentele sunt de prisos pentru un popor ce se simte mândru și fericit de faptele sale. Românii, acești frați depărtați ai Italianilor, au dat probă de patriotism, un exemplu admirabil de unire, pe care noi Italianii, suntem gata de a-l urma.

— Domnule Conte, răspunsei, dacă am izbutit a realiza dorința noastră seculară, această reușită o datorim în parte și Excelenței Voastre care ați apă at cu atâta căldură dreptul P.incipatelor la Congresul din Paris¹⁾.

— Am făcut apărându-le, un act potrivit cu convingerea mea și conform intereselor familiei

1) Congresul și Tratatul dela Paris din 1856, când s'a hotărit chemarea Divanurilor Ad-hoc.

latine și voiu continua aceeași politică din toate puterile mele.

Unirea Principatelor și consultarea votului poporului este începutul unei ere noi în sistemul politic al Europei. Ele vor pregăti prin triumful lor, unirea tuturor Italianilor într'un singur corp, căci astăzi nimeni nu se poate împotrivi, că faptul minunat ce s'a îndeplinit la poalele Carpaților, să se realizeze și la poalele Alpilor¹⁾.

— Cu un rege valoros ca Victor Emanuel și cu un ministru energic ca Conte Cavour, răspunsei, ce nu poate îndeplini un popor inteligent ca poporul italian!

Contele zâmbi și-mi adresă o mulțime de întrebări asupra țării mele. Il rugai să grăbească trimeterea unui consul italian (sard) în Principate și să-mi îlesnească transportul a 10.000 de puști, dăruite nouă de Impăratul Napoleon.

Contele mă anunță că a și numit în postul de reprezentat al Sardiniei pe Cavalerul Strambo și-mi promise că va pune la dispoziție vase de comerț pentru transportul armelor la Galați.

— Acum, Domnule Conte, îmi iau libertatea de a vă adresa o întrebare de o mare importanță pentru principate, și vă rog să-mi răspundeți categoric. Bine sau rău am face, dacă am proclama Unirea definitivă a Moldovei și Munteniei, după ce am ales un singur Domn pentru ele ?

1) În 1859 Italia nu era un stat: pe lângă regatul Sardiniei, mai erau regatul Neapolului, statul Papei, provinciile austriace ș. a. În 1861 Victor Emanuel II va deveni regele întregii Italii, afară de Roma și Veneția.

— Nu, îmi răspunse Conte, căci prin o nouă complicație politică s'ar compromite actul alegerii, de la al cărei succes atârnă viitoarea voastră unire.

După aceste cuvinte, ce se potriviau cu ale lui Napoleon, Conte trimese să invite în cabinetul său, pe generalul Lamarmora, ministrul de războiu, cărui mă prezentă, anunțându-i că aveam misiunea dela Prințul Cuza de-a mă înfățișa regelui.

Generalul, nalt de stat, înzestrat cu o figură marțială, se ocupă cu o neîncetată activitate de reorganizarea oas'ei în prevederea luptelor viitoare pentru independența Italiei și era cel mai energetic auxiliar al Contelui Cavour, având încrederea deplină a regelui și bucurându-se de o mare popularitate, ce o dobândise în Crimeia, căci fusese comandantul micii armate a Sardiniei, care a cooperat la luarea Sevastopolului împreună cu armatele aliate, franceză și engleză.

Generalul Lamarmora mă strânse militărește de mână și mă îndemnă a merge a doua zi la palat, asigurându-mă că voi fi primit îndată de Maiestatea Sa.

— Măine, zise el avem consiliu la rege. Să vă aflați în salonul aghiotantului de serviciu, când vom ieși dela M. S. și vă voi introduce eu în-su-mi.

— Vă mulțumesc, Domnule General, de această amabilitate și vă exprim adâncă satisfacție ce simt de a vă revedea în ajunul marelor evenimente ce se pregătesc.

— A mă revedea ? întrebă Generalul cu mirare. Unde ne-am mai văzut ?

- În cartierul general al Mareșalului Pelissier.
- Ați fost în Cimee ?
- Da, și am vizitat lagărul artistic al armatei piemonteze (italiene).
- La ce epocă ?
- Câteva zile în urma luării Sevastopolului.
- Suntem dar cunoscuți vechi. La revedere în curând pe un alt câmp de războiu, mult mai important pentru noi, însă până atunci, la revedere la palat !

Mulțumind ambilor miniștri de buna lor primire, mă întorsei la otel, unde găsii pe Cavalerul Strambo, căruia Contele Cavour îi dase însărcinarea de a'mi înlesni vizitarea Turinului.

Palatul regal e o zidire înaltă, lipsită de orice ornamente arhitecturale și ridicată în fundul pieței Castello. Nu așteptai mult în camera aghiotantului, când mă dusei a doua zi la palat, și văzui pe miniștri care fuseseră consiliu cu regele. Generalul Lamarmora, zărindu-mă, veni să-mi dea mâna, și apoi mă introduse în cabinetul M. Sale.

Trecui prin salon și găsii pe Victor Emanuel¹⁾ în picioare, purtând haine civile de culoare neagră, însă având un aier militaresc și cavaleresc foarte important. Regele e înalt, are forme herculeane, ochi semeți și pătrunzători, și-o figură căreia mustățile sale stufoase și răsucite îi dau un caracter de nobilă și energică bărbăție. Mă închinai respectuos înaintea M. Sale.

— Bine ai venit, Domnul meu, îmi zise regele cu glas puternic. Ce face Prințul Cuza ?

1) Victor Emanuel II, bunicul actualului rege al Italiei Victor Emanuel III.

— Măria Sa, răspunsei, depune omagiile Sale la picioarele tronului Maiestății Voastre și așteaptă cu încredere continuarea generoșelor sentimente ale Măriei Voastre pentru Principatele Române.

— Are dreptate Prințul, căci am stimă și simpatie pentru poporul românesc.

— Poporul român presimte această simpatie și privește în persoana M. Voastre pe șeful familiei latine, din care face și el parte.

— Nu am putut face încă nimic pentru dânșul, dar am speranță în D-zeu și în poporul italian, că în curând voi îndeplini ceiace părintele meu a încercat la 1848 ¹⁾. Atunci am fost nenorociți, însă nenorocirile noastre au dat un caracter sacru cauzei Italiei.

— Această sfântă cauză, Sire, va triumfa, — credem noi Români, pentru că are pentru succesul ei spada M. Voastre și simpatia poporului francez.

— Ai văzut pe Impăratul la Paris? întrebă regele după o scurtă tăcere.

— Am avut onoarea a fi primit de două ori de către M. Sa, răspunsei.

— Crezi că Franța ar veni în ajutorul Piemontului, dacă acesta ar începe ostilitățile?

— Opinia publică, Sire, este pentru participarea Franței în favoarea Italiei.

— Orcum să fie, replică regele punând o mână în șold, eu nu voi da înapoi vis-a-vis de

1) Carol-Albert, regele care a încercat să scuture jugul austriac și a fost bătut la Custoza în 1848 și la Novara, în 1849.

Austria — și chiar de voiu fi părăsit de ajutorul Franței, voiu ține lupta singur, cu armata mea; poporul sard (italian) e brav și deprins cu războiul. Am astăzi 100.000 de ostași și de va fi nevoie alți 100.000 vor alerga la un semn al meu, ca să-și ia rândul sub steagurile Patriei!

Rostind aceste cuvinte, figura lui Victor Emanuel se luminase de acea sublimă flăcără a euluziasmului ce inspiră sufletelor viteze și imfiera dragostei de patrie. În acel moment, geniul său părea că pătrunde misterele viitorului și a întrevedea realizarea glorioaselor aspirațiuni ale Italiei.

— Sire, zisei în admirarea ce-mi inspira regele, prevedința ajută inimilor mari. Cauza Italiei va triumfa, căci întreaga Italie va răspunde la apelul M. Voastre. Poporul Italian știe acum unde merge, căci el știe cine îl conduce. În scurtul timp de când mă aflu aici, am observat în fizionomia poporului un aier de convingere și de hotărîre energică, care-mi probează că ora luptei a sunat. Tot Italianul astăzi pare convins de triumful principiului mântuitor al independenței și pare gata a reîncepe lupta dela 1848, ca să răzbune pe părintele M. Voastre.

— Așa este și așa va fi! — replică regele cu un glas răsunător.

După aceste cuvinte, Victor Emanuel se informă de starea spiritelor în Ungaria și în Principate, apoi mă concedie, zicând:

— Arată complimentele mele afectuoase Prințului Cuza și spune-i din parte-mi că toate școlile civile și militare din regatul meu sunt des-

chise pentru Români, cari vor fi primiți ca niște frați.

Mă închinai profund și ieșii, entuziasmat de caracterul eroic al regelui.

Cuvintele sale răsunară puternic în mintea mea, ca niște profesii de mari evenimente.

Ce se va întâmpla oare în viitor? Dumnezeu sin_{nr} o știe. Tot ce se poate prevedea este, că de se va începe lupta cu Austria, Piemontul, condus de Victor Emanuel, va ști a face minuni de vitejie, spre a răzbuna suvenirul amar al catastrofei dele Novara.

5. A treia convorbire cu Napoleon III.

După săvârșirea misiunii mele în Capitala Piemontului, plecai la Genova. Drumul de fier trece prin acea vale minunată, care se întinde la poalele Alpilor până în Marea Mediterană, unindu-se cu câmpiile atât de mănoase ale Lombardiei, dela malurile *Tesinului* până la poalele Apeninilor. Acea cale ferată pune în comunicație Turinul și Genova, prin Alexandria, oraș întărit cu fortificații gigantice și așezat la confluența râurilor Bormida și Tanaro.

Viaducturile, tunelurile, podurile aruncate și torențele Scrivia și Traversa, între Genova și Novi, sunt demne de a fi considerate ca zidiri romane.

Am vizitat Genova cu mult interes, că acest oraș păstrează încă sigiliul Evului Mediu. Am admirat palaturile acele înalte, care încununează amfiteatrul portului și împodobesc stradele Balbi

Nuova, Nuovissima etc., piața Carlo Felice, pe care este clădit teatrul ce poartă același nume; palatul ducal, vechea reședință a Dogilor; catedrala zidită în marmură albă și ueagră, locul de plimbare numit Acqu a Sole etc., și mai cu seamă am r mas încântat de acea culoare locală, de acel aspect mēreț ce amintește epoca înfloririi și a puterii fostei Republici Genoveze.

De aici m'am imbarcat pe un mic vapor, care m'a transportat în 11 ore la Nizza, acel caravanserail ¹⁾ feeric ridicat pe malul Mediteranei pentru pătimașii bogați ce vin să cumpere în timp de iarnă razele binefăcătoare ale soarelui. Dela Nizza luând un elegant cupeu, înhămat cu cai de poștă, m'am îndreptat spre Marsilia și am trecut prîn vestita și poetica vale a Canei, a cărei vegetație se compune din maslini, rodii, lauri, portocale și lămâi.

Intre Marsilia și Paris nu m'am oprit de cât la Avignon, pentru ca să vizitez pe generalul Rose ²⁾ cel ce comanda garnizoara, și v'chiul palat al Papilor, astăzi transformat în cazarmă, Generalul mi-a promis că se va ocupa în curând cu redactarea unui proiect de reorganizare a armatei române, și din parte-mi, nu găsii mai bun chip de a-i mulțumi de cât repeșindu-i cuvintele măgulitoare ce rostise împăratul despre dânsul.

Când am sosit la Paris am constatat o mare turburare în lumea politică. Neînțelegerile dintre

1) Loc pentru oaspeți, pentru călători.

2) Generalul propus de Alexandri pentru organizarea armatei române.

Austria și Piemont luaseră de câte-va zile un caracter amenințator ; războiul părea iminent, căci regimentele austriace se înaintaseră până la hotarele Sardiniei și se pregăteau a trece Tesinul. Mă prezentați la Palatul Tuileriilor și fusei introdus îndată în cabinetul împăratului. M. Sa veni din salonul de alături și-mi zise :

— Domnule Alexandri, nu pot să-ți dau astăzi de cât 10 minute, căci prezidez consiliul mareșalilor. Ce veste îmi aduci din Italia ? Cum ai aflat spiritele în Piemont ?

— Sire, răspunsei, Maiestatea Sa Regele Victor Emanuel e gata de luptă și contează pe ajutorul Maiestății Voastre. Națiunea italiană de nord e decisă a secunda voința regelui.

Ceeace m'au convins despre hotărîrea popoului, este că nu am văzut ca la 1848 manifestări de un entuziasm teatral, ilustrate cu steaguri, cu eșarpe tricolore, cu cocarde și cântece patriotice, ci un entuziasm adânc, întunecos, pot zice, ca un cer negru înainte de furtună. Piemontezii așteaptă numai un semn, pentru ca să pășească înaintea dușmanului și țintesc ochii pe vârfurile Alpilor, ca să zărească stindardul glorios al Franței.

— Bine, zise împăratul, îl vor zări în curând. Eu plec peste 3 zile în Italia. Acum un singur lucru cer numai decât de la Prințul Cuza : menținerea ordinii cele mai depline în Principate pe cât va ține războiul de peste Alpi¹⁾.

— Voința Maiestății Voastre, Sire, va fi împlinită, răspunsei închinându-mă.

1) Războiul din Italia, în 1859, când Franța și Sardinia au învins pe Austriaci.

— Voiesc asemenea să faci cunoscut Românilor, că sunt mulțumit de ei și că mă voiu îngriji totdeauna de soarta lor.

Astăzi, poziția politică a Principatelor e asigurată prin diverse interese ale puterilor, căci Rusia le va apăra în contra Turcilor, Engllitera și Austria în contra Rusiei, și Franța în contra tuturor !.... *Organizați-vă în liniște, desvoltați resursele voastre financiare, agricole și militare și-așteptați cursul evenimentelor în pace.*

— Vom urma, Sire, instrucțiunile Maiestății Voastre.

După aceasta mică, dar importantă convorbire, Napoleon se apropie de mine și mă întrebă zâmbind cu blândețe :

— Nu mai ai nimic a-mi cere pentru țara d-tale ?

La această întrebare, făcută cu un glas atât de încurajator, o idee luminoasă îmi trecu prin minte :

— Sire ! răspunsei, am două cereri de făcut, însă nu îndrăznesc....

— Grăiește ! replică împăratul.

— Cea dintâiu este ca guvernul Maiestății Voastre să admită înfiinșarea în Paris a unei agenții oficioase a Principatelor-Unite.

— Și a doua ?

— A doua, Sire, este învoirea Maiestății Voastre pentru Francezi, ca să poată primi și purta decorațiile ordinului ce Prințul Cuza are de gând a institui.

Napoleon stătu puțin a se gândi. Cererea aceasta din urmă șinșuia la nu mai puțin decât la recunoașterea suveranității Principatelor, căci

un decret î părătesc, publicat de vreo 2 ani, autoriza pe Francezi a primi decorații -numai dela statele independente și suverane.

Cu toate acestea împăratul în mărinimia lui se uită la mine cu blândețe, îmi dete mâna și răspunse :

— Incuviințez cererile Prințului Cuza și promit să-i trimit ordinul Legiunii de Onoare, îndată ce mă voiu întoarce din Italia.

Mă închinai pătruns de recunoștiință și făcând în mine cele mai sincere urări pentru gloria Franței și pentru păstrarea zilelor lui Napoleon.

A treia zi în adevăr asistai la plecarea împăratului din Paris. Maiestatea Sa, în uniformă de general și având pe grațioasa împărăteasă la dreapta Sa, ieși din Curtea palatului într'o caleașcă cu patru cai. Strada de Rivoli era ticsită de lumea care striga cu frenezie :

„Trăiască Impăratul ! Trăiască Impărăteasa !„

Caleașca înainta în pasul cailor. Unii din privitori anim și de un entuziasm nestăpânit, se suiau pe scară trăsorii, ca să poată da mâna cu împăratul și strigau : — Mergi, Sire, și de vei avea nevoie de noi, cheamă-ne : vom alerga cu toții !...

Napoleon zâmbia, iar împărăteasa uimită avea ochii plini de lacrimi.

Astfel plecarea salvatorului Italiei din Paris a avut caracterul unui adevărat triumf.

6. Incheere.

Iată relația audiențelor mele la palatul Tuile-riilor, relații din care sunt obligat a omite părți de un mare interes, dar pe care convențiile politice actuale nu-mi permit a le publica. În cursul misiunilor mele am găsit pretutindeni laude și simpatii pentru Români; pretutindeni am primit cele mai favorabile promiteri. Dea Domnul ca să știm a profita și a ne arăta demni de ele!... În adevăr, un popor necunoscut până ieri nu poate să aibă mai mult noroc! Și un reprezentant al lui nu poate avea o primire mai onorabilă în palaturile regale, decât aceea ce am întâmpinat eu în Franța și în Italia, în numele nației române....

